СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
ЧАСТЬ I. Established 1893. TWO SECTIONS — SECTION 1.
РІК LI. Ч. 168. Джерзі Ситі, Н. Дж., субота, 28. серпня 1943. No. 168. Jersey City, N. J., Saturday, August 28, 1943. VOL. LI.
ТРИ ЦЕНТИ в Злучених Державах Америки. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ за границею Злучених Держав Америки.
Тел. „Свободи": BErgen 4-0237—4-0807 Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016
THREE CENTS in the United States of America. FIVE CENTS elsewhere.

Скоро зачнеться в Азії проти-японська кампанія

До Вашингтону прибув лорд Луї Мавтбатен, начальний алиянтський командант на полудне-во-східню Азію. А що переговорює з найвищими американськими військовими особами, то загально говорять, що це є остання підготовка до великої офензиви, зверненої проти Японії. Дехто твердить, що ця офензива зачнеться з Бурми. Але що про це так багато пишеться, то інші здогадуються, що офензива зачнеться правдоподібно з іншого місця, про яке ніхто нічо не говорить. Та головне те, що вже немає в нікого ніякого сумніву щодо цього, що піде новий і сильний наступ на Японію.

ВІДБУДОВУЮТЬ ДАВНЮ РОСІЮ.

Я. Лісіцин пише в нюйорській ґазеті „Новое Русское Слово" про те „Як влаштувати Европу по війні". Каже, що Росію обкроєно по минулій війні завдяки „німецьким інтриґам". Доradжує, щоб Англія, Америка та Росія поділились „сферами впливів". В першу чергу, каже він, Росія повинна дістати давні границі з 1914 року. Крім цього в „її сферу впливів" повинні ввійти: Словаччина, Угорщина, Румунія і Болгарія, що воюють проти Росії й є загрозою на будуче. А далі ще: Західна Білорусь, Холмщина, Червона і Карпатська Русь, що заселені „руским народом". В „сферу" Англії й Америки малиб ввійти: Норвеґія, Данія, Голяндія, Бельґія, Франція і Північна Африка. А рештою Европи, себто Німеччиною, Італією, Югославією і Ґрецією, то вже поділились би на самій мировій конференції.

Подібне становище, головно звернене проти незалежности балтійських держав займає у цій ґазеті теж і фейлетоніст Е. Сталінский.

КАПІТАН-УКРАЇНЕЦЬ, ЩО ПОГИБ У СИЦИЛІЇ.

Дня 11. липня поляг на сицилійськім фронті д-р Володимир С. Війтович, років 27,- лікар-хірург з Дітройт, Міш. Оставив дружину і малу донечку, що недавно вродилась і батька не бачила. Поляглий був одиноким сином українських громадян Війтовичів.

НЕМА ЦАРСЬКОГО, ТО Є ЧЕРВОНИЙ.

Філядельфійська кацапська „Правда" подає, що в многих „русских православних церквах" вже виставляють два прапори: американський і совєтський. Давніше, як відомо, виставляли вони царський, а тепер часопис поручає виставляти червоний, бо „він собі на це заслужив".

ІТИ ЖИДАМ ТУДИ, ДЕ ВОНИ БАЖАНІ...

В своїх фейлєтонах про вакаційний побут в американським „селі" Лапорт, що їх поміщує А. Марголін в „Новім Русскім Слові", згадує він за листа від „жидівського націоналіста", що закидає йому, що він рад повести жидівську іміґрацію до Австралії й в ті частини Злучених Держав, де є мало жидів. Марголін каже, що ті жиди, що вірять в створення жидівської держави, повинні добиватись свобідної іміґрації до Палестини, чи тої території", яку будуча мирова конференція признасть жидам для тої цілі. Та він має на думці жидів, що в таке не вірять, а хочуть видістатись з невиносимих відносин в тих краях, де живуть до таких країв, де вони булиб побажаними громадянами, та де вони зжилисяб з місцевим населенням. Відділення жидів від населення, а концентрація жидів по певних містах та творення там жидівських ґетто, довелоб, каже Марголін, до нових підозрінь, що „жиди творять державу в державі". Або до закидів, що нагадують реакціонера Бобрищева-Пушкина в Росії, що казав: „Жиди подібні до соли, в малій дозі сіль поліпшає смак страви, але в більшій вона невиносима". Та, каже Марголін, ось ту згадку за „сіль" можна добре пристосувати до всіх „чужинців" в Америці, себто до всіх іміґрантів.

РОСІЙСЬКА ҐАЗЕТА В АНГЛІЇ.

ОНА подає, що появилось в Лондоні перше число російської ґазети „Наша Родіна", яку редаґує Надежда Монтвід. В ступній статті говориться про „всеслов'янське обєднання" для спільної боротьби з націстами. Часопис буде старатись, щоб в Англії повстав „всеслов'янський комітет". В часописі є „патріотична сповідь" білоґвардійців і заклик православних священиків до вірних в справі визволення „батьківщини", себто Росії.

ОФІЦІЙНЕ ВИЗНАННЯ ФРАНЦУЗЬКОГО КОМІТЕТУ

В Вашингтоні й Лондоні проголошено рівночасно в урядовій формі, що уряди Злучених Держав і Великої Британії визнають Французький Комітет Національного Визволення як тимчасову адміністративну французьку владу, створену на час війни, що має правити французькими заморськими посілостями. При тому зазначено, що ця влада не є урядом Франції, ні Французької Імперії. Теж зобовязано цей Комітет підпорядкуватись воєнним вимогам начальної команди Аліянтів.

УКРАЇНСЬКІ ПИСЬМЕННИКИ В СОВЄТАХ.

У. Щ. Вісті помістили статтю совєтсько-українського письменника Миколи Бажана, яку їм надіслав з Москви „Всеслов'янський Комітет". У ній пишеться про українську літературу, що „стала зброєю в боротьбі проти ґітлерівських наїздників". В статті згадується за те, що видається два журнали: літературно-науковий і громадський „Україна" під редакцією Юрія Смолича, та виключно літературний журнал „Українська Література" під редакцією Юрія Яновського. Крім цього має виходити журнал „Література і Мистецтво" під редакцією Івана Кочерґи.

Далі згадується, що Інститут Літератури при Українській Академії Наук, що є під головуванням академіка Павла Тичини виробив новий проєкт українського правопису „в основі якого лежить велика ідея зєднання всього українського народу". В Інституті Мистецтва й Народної Творчости, що є під головуванням Максима Рильського, працюють письменники, етноґрафи, художники. Всеслов'янську творчість вивчується під проводом Клементія Квітки. Заповідається, що незабаром появиться двохтомне видання під назвою „Історія Української Культури". Павло Тичина написав поему „Похорон Друга", присвячену другові поета, що згинув в боротьбі з націстськими наїздниками. Олександер Корнійчук працює над другою частиною своєї трильоґії про Богдана Хмельницького. Згадується теж за його повість „Перемога" і за новий сценарій „країна в огнях". Між іншими письменниками є такі: Юрій Яновський, Андрій Малишко, Іван Кочерга, Леонід Первомайський, Вадим Собко, Анатоль Шиян.

Тяжко пізнати справжню вартість тих видань, бо їх не дістаємо. З цього, що подають совєтські критики, годі зорієнтуватись, скільки там „науки" і „літератури", а скільки комуністичної пропаґанди. Та вдаряє нас незвичайне мале число письменників, якщо хочеться брати під увагу, що це кількадесятьлітній доробок під Совєтами такого культурного народу, якого є кількадесять міліонів. Крім тих кількох старих імен, що виділи перед появою большевиків в Україні, та яких Москва не „зліквідувала", нового талану — мало, дуже мало.

ЩОСЬ ТРЕБА ЗРОБИТИ!

Польський часопис „Ґвязда Полярна", що виходить в Стівенс Пойнт, Висконсин, не дуже то одушевляється тою польською пропаґандою, яка тепер поширює „статистику" людности тих земель Польщі, що їх в 1939 році заняла Росія. Каже, що навіть та статистика, що виказує аж 5,274,000 поляків на тих землях, не є переконлива, бо як злучити „руске елементи", які та статистика поділила, то покажеться, що поляки таки в меншині. Міг би ще, каже часопис, переважати елемент жидівський, що його нараховують там на міліон, але, пише далі часопис, що з нього там залишилось по ґітлерівських експериментах? Часопис жаліє, що є такі тертя між поляками і українцями, що нема надії, щоб вони погодились. Та проте, пише часопис, так не може оставати: „Щось треба робити, щось мусить бути зроблене і то щось спричиню неодин біль у головах тих, що будуть накреслювати пляни майбутнього мира".

ГОЛОС СЛОВАЦЬКОЇ АМЕРИКАНСЬКОЇ ЛІҐИ.

„Словак Ліґ оф Америка" видала анґлійською мовою брошуру про чесько-словацькі відносини. Як американська орґанізація, що по першій світовій війні причинилась до створення Чехословаччини і заключення „Пітсбурзької Умови", тепер пропаґує, щоби словакам в Словаччині була дана по війні можливість вирішити, до якої спілки чи там федерації вони хочуть належати. Теж кажеться, що словаки є окремим народом, а хоч числом малі, то проте повинні мати таке саме право на самостійне державне існування, як й інші народи.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПРОТИ МІЖНАРОДНЬОГО ҐЕНҐСТЕРСТВА

Коли хто невдоволений „Квебекською Декляраціею", бо вона нібито „суха" і замало дає поневоленим народам надії на те, чого вони ожидають, то промова президента Рузвелта в Отаві додала до цеї декляраціï дуже багато „горячого". Слова президента повитають щиро всі поневолені. Повитати їх повинен навіть німецький нарід, бож йому піддано спасенну думку здатись саме тепер „на ласку і неласку" Обєднаних Держав і заперестати далі воювати, на чому багато виграють. Багатомовні слова президента заповіли вправді безпощадність, але тільки „міжнародним ґенґстерам", безпосереднім виновникам отсеї світової різні, але не народам, з якими воюємо, якщо ті народи ще в пору опамятаються.

І щож більше можна вимагати нині від таких провідників як Рузвелт і Чорчил, як того, що перемога Аліянтів означатиме повну ліквідацію „міжнароднього ґенґстерства"? Побажатиб хіба треба, щоби ця ліквідація була повна. Щоби була така, щоби з міжнародного політичного овиду зникло всяке ґенґстерство. Щоб ця ліквідація відносилась до кожного краю і до кожного народу. Та щоб усюди були заховувані ось ті „засади гідного людського поведення", про які згадував президент у своїй промові в Отаві. Бо доконче треба вернути до моралі, до християнських засад. І то всюди. Бо якщоб ми дозволили по війні на істнования міжнародного ґенґстерства і аморальности в одній якійсь країні, то та зараза скоро поширилаcяб на інші краї й виторилаб згодом знов якісь нові псевдо-науки, подібні до тих, що повстали в останніх десятках літ в державах з тоталітарними режімами.

Нова промова президента Рузвелта дає поневоленим і гнобленим нову заохоту до боротьби з диктатурами і тираніями. Дає нову надію на визволення і нове вільне життя. Та президент Рузвелт і британський премієр Чорчил, як провідники найбільших демократичних потуг, отсим теж і наложили на себе і свої держави великанські моральні зобовязання здійснити те, що заповіли. Тягар це великанський. Навіть на такі потуги як Злучені Держави і Велика Британія.

Та іншого виходу нема, якщо мріємо про справжнє замирення в світі та вільніше в ньому життя.

У. Н. СОЮЗ У КАНАДІ

Канадійський українець, громадянин П. Х., що час від часу дописує з Канади до „Свободи", пише нам у своїй черговій кореспонденції між іншим таке:

„Недавно повстав у Винніпеґу відділ Українського Народного Союзу. Ця вістка скоро розійшляся і викликала заінтересовання Союзом серед українців Західної Канади. Хто прочитав, що У. Н. Союз має майна на $7,094,474.91, пізнав відразу, що це маємо до діла з найбагатшою українською запомоговою орґанізацією в світі. І мимоволі відчув, що вартує бути членом такої організації. Тим більше, що вона завжди підпирала різні українські народні цілі і несла поміч нашим братам у старому краю, що певно й далі буде робити. Уже те одно бере за серце канадійських українців і можна надіятись, що У. Н. Союз матиме в Канаді поважний успіх. Досі ми читали тільки про відділи У. Н. Союзу в Східній Канаді. А ось чуємо вже й про Винніпеґ. Та є ще інші більші міста, в яких живе багато українців, що певно захотілиб теж стати членами цеї організації. Над тим варта подумати західним канадійцям.

„Різні люди вештаються нераз між нами і представляють свій крам. Та знаємо, що цей крам тандитний і нам не до смаку. Зате Український Народний Союз має добру славу серед тих канадійців, що про нього знають. Для такої солідної й патріотичної організації є місце між канадійськими українцями.

„Теж і це є дуже важне, що У. Н. Союз видає щоденник „Свободу", що є властиво одиноким дійсно українським щоденником на американським континенті. А між тутешніми українцями часто чути бажання мати український щоденник. Такого в Канаді нема. Отже і з цього боку „Свобода" тут потрібна. А статті „Свободи" цінні, бо „Свобода" є одним з тих часописів, що сміло боронять українську справу.

„Різні бували в американських і канадійських українців орґанізації й ґазети. Кращі й життєздатні організації жиють і розвиваються. Інші ледви животіють, або щезли. І таке є теж і з українськими часописами. Та тут маємо до діла з організацією, що вступила в 50-тий рік істнування, та з ґазетою, що істнує 50 років. Ось той їхній вік означає, що вони поставлені на здорових основах, та що їхні ідеї здорові. Бо інакше їх наш нарід не підтримував би; інакше вони не зросталиб у силу.

„Ось тих кілька слів хай будуть для Вас, Американські брати, признанням, що Ви збудували таку сильну та ідейну орґанізацію як У. Н. Союз, та що маєте такий часопис як „Свобода", що так щиро й завзято обстоює визволення українського народу з неволі. Витаємо щиро їхнє поширення в Канаді та бажаємо дальших успіхів".

РОСІЙСЬКИЙ СОЦІЯЛІСТ В РОЛІ ІМПЕРІЯЛІСТА.

В журналі „Нейшен" поміщено статтю В. Сухомліна, російського соціял-демократа, що покинув Росію, як її захопили большевики підчас минулої війни, а тепер перебуває в Злучених Державах. Він обороняє у статті право Совєтів на загарбання Росією балтійських держав, Лотви, Литви та Естонії, як і західної Білорусі та Західної України. Точніше порушує балтійські держави, що ніби завжди були „тісно звязані з рештою Росії". Загнався той соціяліст аж так далеко, що приписує росіянам заснування Дорпату в Естонії в 1030 році...

—FOR VICTORY: BUY BONDS

ПІШЛА В „ПІДЗЕМЕЛЛЯ".

Англійський уряд припинив був видавання в Англії польської газети „Валька", що її редаґовано в вшехпольськім дусі. Та, як показується, вона далі виходить, але тайно. І далі воює, але наразі головно з польським урядом на вигнанню. Поліція шукає за друкарнею, що друкує цей, як виходить, нелеґальний часопис, якого редактор має бути в арешті.